

Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi
Norske Reindrifsamers Landsforbund
Nørjen Båatsoesaemiej Rijkkesaervie

NRLs KRAV TIL REINDRIFSAVTALE 2014 – 2015

Grønnegt. 23, Pb. 508, N-9255 Tromsø

Telefon: 77 69 68 20 Telefax: 77 65 87 19

Org. nr.: 971 436 204

E-post: nrl@nrl-nbr.no

GRUNNLAG FOR FORHANDLINGENE

Staten ved Landbruksdepartementet og reindriftsnæringen, representert ved NRL, inngikk i 1976 en egen hovedavtale for reindriftsnæringen. Hovedavtalen er senere blitt revidert. Dagens avtale er fra 26.02.93. I følge hovedavtalen skal partene føre forhandlinger om en løpende reindriftsavtale med tiltak som tar sikte på en utvikling av reindriftsnæringen i samsvar med de til enhver tid vedtatte politiske mål og retningslinjer for reindriftspolitikken.

Partene skal i utgangspunkt forhandle om tiltak som omfatter økonomiske virkemidler. Partene skal også kunne kreve forhandlinger om faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål av betydning for en utvikling av næringen mot de mål som er fastsatt for reindriftspolitikken. Meld. St. 9 (2011–2012)
Landbruks- og matpolitikken viderefører i hovedsak reindriftspolitikken som ble trukket opp i St.meld. nr 28 (1991-1992) og Regjerings politisk plattform av 07.10.13.

Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv i samsvar med Grunnloven § 110 a og folkerettens regler om urbefolkning og minoriteter. Loven skal videre bidra til sikring av reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriftens viktigste ressursgrunnlag. Forpliktelser overfor den samiske befolkning følger også av internasjonale konvensjoner, særlig FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27, og ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater og FNs Erklæring om urfolks rettigheter.

Dagens reindriftspolitik er bygd på to selvstendige grunnlag; en næringspolitisk produksjonsverdi og en samepolitisk kulturverdi. For at samene som urfolk skal kunne bevare og utvikle sin kultur, må det legges til rette for kulturell, økologisk og økonomisk bærekraft. For å nå målet om en bærekraftig reindrift, er det helt avgjørende at det foreligger forutsigbare rammebetingelser som utøverne av reindriften kan forholde seg til.

REINDRIFT - ØKONOMISK, ØKOLOGISK OG KULTURELT BÆREKRAFT

Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL) fremmer med dette krav om totalramme og fordeling for avtaleperioden 2014-2015. Kravet vil ligge til grunn for de videre forhandlinger med Landbruks- og Matdepartementet.

Reindriften er det viktigste materielle grunnlaget for samisk kultur og samfunnsliv og har stor betydning lokalt og regionalt i forhold til sysselsetting og inntjening i den regionen hvor produksjonen foregår i. For at reindriften skal være en framtidig garantist for å ivareta og styrke samisk kultur og bidra til samfunnsutvikling, må

næringen ha gode rammevilkår som tilrettelegger for en utvikling i tråd med tradisjonell reindriftsutøvelse og verdigrunnlag.

NRL har et overordnet mål om at reindriften skal være økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig, og at det er en klar innbyrdes avhengighet mellom de tre målene.

En forutsetning for økonomisk, økologisk og kulturelt bærekraftig reindrift er at reindriftsnæringen gis de rammebetingelser som er nødvendig for å kunne oppnå bærekraftig næring i et langsiktig perspektiv. Reindriftsnæring er sammensatt av flere elementer, som grovt sett omfatter produksjonssystemet på den ene siden og forvaltningen på den andre. De viktigste elementene i produksjonssystemet er naturressurser, reineiery og teknologi, mens det i forhold til forvaltningen er hvordan de ulike forvaltningsorganer greier å legge til rette for bevaring og videreutvikling av reindriften egenart og sikre bevaring av reinbeiteområdene. I behandlingen av Dokument nr. 3:12 (2003–2004) Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig bruk av reinbeiteressursene i Finnmark, bemerket Kontroll- og konstitusjonskomiteen seg at Stortingets mål om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift i liten grad er operasjonalisert, og for å få et positivt resultat, må det settes klare definerte overordnede politiske mål med konkrete resultatindikatorer. Riksrevisjonen påpekte at en felles forståelse av hvilke mål som ligger til grunn for reindriftspolitikken, er en forutsetning for at Landbruks- og matdepartementet, Statens Reindriftsforvaltning, Reindriftsstyret, NRL, reindriftsnæringene og andre aktører kan bidra til måloppnåelse.

I forbindelse med reintallstilpasning er det utarbeidet omforente kriterier for økologisk bærekraft, mens det ifølge Riksrevisjon ikke fins lignende kriterier for økonomisk og kulturell bærekraft. I en naturbasert næring vil den økologiske bærekraften være grunnleggende, da dette også danner grunnlaget for næringens økonomiske og kulturelle bærekraft.

En økonomisk bærekraftig reindrift forutsetter god produktivitet og markedstilgang, kostnadseffektivitet, stabile og forutsigbar forvaltning av reindriften, reindriften beiteressurser og rovviltforvaltning hvor også hensynet til reindriften inngår, rettfærdige avgifts- og tilskuddsordninger, samt en god pris for de produkter som reindriften produserer.

Reindriften som urfolksnæring er det viktigste materielle grunnlaget for samisk kultur. Den kulturelle bærekraften innbefatter tilknytning til lokale samiske tradisjoner, respekt for og verdsetting av reindriftsamenes tradisjonelle kunnskaper og problemløsningsstrategier, samt opprettholdelse av reindriften i et omfang som gir grunnlag for levende samiske lokalsamfunn. For reindriftsnæringen vil det være en stor utfordring å frembringe faktakunnskap om innholdet i reindriftsretten og

reindriftens naturlig plass i samfunnet til allmennheten, og for å endre holdninger om at reindriftnæringen blir tilført nye rettigheter og hindrer samfunnsutvikling. NRL mener det er en oppgave som også påligger staten, og NRL forventer at landets myndigheter bidrar med tiltak som vil frembringe et mer korrekt bilde av reindriftnæringen.

Stort fokus på økologisk bærekraft og reintallstilpasning, har ført til at ordninger som sikrer overføring av kulturelle verdier og kunnskaper gradvis har blitt bygget ned og blitt bortprioritert i avtalesammenheng. I forhandlingene om disse sakene er det for flere ordninger brukt argumenter om at dette er områder som faller utenfor det sektoransvar som ligger under Landbruks- og Matdepartementet og at de derfor må ut av reindriftsavtalen. NRL ønsker derfor en avklaring om Hovedavtalen muliggjør forhandlinger med andre departementer i saker som faller inn under deres sektoransvar.

Intensjonen i Reindriftsloven av 2007 var å gi økt grad av selvstyre til reindriftnæringen. Det betyr etter vår mening at Landbruks- og matdepartementet er folkerettslig forpliktet til å sikre at reindriftnæringen får delta i styring og forvaltning av reindriften. I den forbindelse er det på sin plass å minne departementet om at reinbeitedistriktene selv foreslo reintall med utgangspunkt i egen fagkompetanse og kjennskap til reinbeiteområdene men at dette ble avvist av reindriftsstyret.

I Innst. S. nr. 222 (2005–2006) kommer det frem at reintallet må reguleres slik at det er i samsvar med ressursgrunnlaget. NRL er enig at reintallet i enkelte områder må reguleres slik at det er tilpasset ressursgrunnlaget, men NRL ønsker også å signalisere at man ønsker en bredere debatt om årsakene til at reintallet blir sett på som et problem av mange. I denne sammenhengen vil det mellom annet være på sin plass å gjøre en kritisk vurdering av de kumulative effektene av samfunnsutviklingen i reinbeiteområdene og hva som må til for å stoppe den negative utviklingen.

Det er også svært viktig å få på plass siidagrenser i de områder hvor disse mangler.

I Stortingsmelding nr. 7 (2011–2012) – Nordområdene, Visjon og virkemidler vil Stortinget legge til rette for utnyttelse av mineralressursene i nordområdene gjennom fremleggelse av strategi for mineralnæringen våren 2012, og at mineralområdet også vil være en av hovedprioritet under det norske formannskapet i Barentsrådet 2011–2013.

I Regjeringens politiske plattform kommer det frem at Regjeringen i kommende år vil føre en offensiv nordområdepolitikk, som skal bygge opp næringsutvikling, blant annet mineralvirksomhet og gruvedrift. Regjeringen vil i den sammenheng åpne for

at mineralnæringen kan benytte sjødeponi, men at det stilles strenge miljømessige krav samt sikre bedre miljøovervåkning. I den politiske plattform fremkommer det også at Regjeringen vil styrke lokal forvaltning av naturressursene og vil ha forsøk med grunneierstyrt forvaltning av verneområder. Regjeringen vil i tillegg utvikle «inngrepsfrie verneområder» som verktøy i arealpolitikken. NRL mener at disse tiltak vil gå på bekostning av behovet for vern av reinbeiteområder, blant annet ved økning av rekreasjonsferdsel med motorkjøretøy i utmark.

NRL tolker at Regjeringen vil gå enda sterkere inn for kartlegging av mineralressursene og legge til rette for landbasert næringsutvikling i reinbeiteområdene, noe NRL mener står i sterk kontrast til en helhetlig ressursforvaltning som gir beskyttelse av grunnlaget for urfolks næringer, språk, kultur, tradisjonskunnskap. Regjeringens signaler om å føre en offensiv nordområdepolitikk, skaper forventninger fra majoritetssamfunnet til økt satsing på utnyttelse av naturressursene og annen bruk av reindriften tradisjonelle beitearealer.

De siste 40 - 50 årene er det etablert utallige nasjonalparker og naturvernområder innenfor reinbeiteområder. Under fjorårets reindriftingsforhandlinger krevde NRL at Miljøverndepartementet skulle bidra til at reindriften sikres reell innflytelse gjennom representasjon i nasjonalparkstyrene som er lokalisert i reinbeiteområder. Miljøverndepartementet skulle se på saken, vi vil derfor spørre hvor saken står per i dag.

Når det gjelder forvaltning av reinbeitearealer ser NRL det som svært viktig at aktører som har forvaltningsmessig ansvar for reindriftnæringen og reinbeiteområder, innehar god reindriftsfaglig kunnskap og forståelse for reindriftskulturen, samtidig som de behersker reindriftnæringens fagspråk og fagtermer. Den 1. januar 2014 overtar fylkesmennene forvaltning av reindriftnæringen. De tilbakemeldinger NRL har fått i forhold til Fylkesmennenes igangsatte organisering, gir etter NRL mening mange uavklarte i forhold til omorganiseringen og hvilke praktiske konsekvenser dette vil ha for næringen. Ulik organisering av reindriftingsforvaltning i de ulike fylker vil, etter NRLs mening, være svært uheldig for reindriftnæringen.

NRL er også bekymret for at den enkelte reindriftsutøver, reinbeitedistrikt og siida vil kunne få større problemer med å fremme sine interesser ovenfor forvaltningsmyndigheter, særlig når det gjelder areal- og inngrepssaker, da svært mange ikke har kompetanse eller ressurser til å gjøre dette på en tilfredsstillende måte. De vil derfor bli den tapende part i de fleste areal-/inngrepssaker. Presset på reinbeitearealer har økt de siste årene, og forventes ikke å avta i nærmeste fremtid, snarere tvert imot. NRL vil også trekke frem lovnad i Prop. 84 S om at landbruks- og

matdepartementet vil forsterke innsatsen på å sikre reindriftens arealer, og det vil være av sentral betydning at de ulike aktører har felles virkelighetsforståelse som gir god samhandling og gode løsninger. I den sammenheng vil NRL minne om at antall arealsaker har hatt stor økning de siste årene, og oppfølging av arealsaker er en stor utfordring og svært ressurs- og kostnadskrevende for reinbeitedistriktene/siidaer. Mange distrikt/siida har verken økonomi eller menneskelige ressurser til å følge opp arealsakene på en tilfredsstillende måte. Dette er en situasjon som må bedres betraktelig slik at reindriftsutøverne står sterkere rustet til å ivareta reindriftas interesser i arealsakene. Dette er også nødvendig da de kumulative effektene av arealpolitikken som har vært ført de siste tiårene har skapt en vanskelig situasjon for mange reinbeitedistrikter og siidaer.

En bærekraftig reindrift, i likhet med andre beitebruksnæringer, forutsetter at rovviltsituasjonen kommer under kontroll, noe som etter beitebruksnæringenes syn ikke er tilfelle per i dag. Den offentlige bestandsregistreringen er etter reindriftens syn mangelfull og antall rovvilt er langt høyere enn de offisielle bestandstallene. Reineiere begrunner dette med sine observasjoner og tapsomfanget i reindriften. I Regjeringens politiske plattform står det «Regjeringen vil sikre levedyktige bestander av de store rovviltartene i henhold til rovviltforliket, og søke å redusere rovviltbestanden, slik at målet om reduksjon av taps- og konfliktnivået blir en realitet, og dermed skape bedre rammevilkår for forutsigbar reindrift.

For at reindriften i fremtiden skal kunne ha gode utviklingsvilkår, må det legges til rette for at ungdom satser på reindriften. Det må knyttes gode ordninger opp mot sideordnet rekrutteringsandel, slik at det blir et samsvar mellom økonomi og plikter for den som på sikt skal overta siidaandelen. Denne ordningen må ses i sammenheng med tidligpensjonsordningen, hvor målet må være å sikre det økonomiske grunnlaget både for den som skal trappe ned og den som skal bygge opp sin reindrift. Det må også legges til rette for kunnskapsflyt og videreformidling/ivaretagelse av tradisjonell reindriftskunnskap for fremtidig generasjoner.

Markedssituasjonen har hatt en positiv utvikling siste året. Utfordringen framover vil være å opprettholde en stabil og langsiktig markedssituasjon som forankres i hele verdikjeden. Reineierne må fokusere på kvalitet og være sikret leveranser til slakteriene, og slakteriene må bidra til markedsføring og distribusjon slik at reinkjøttprodukter kommer ut på markedet.

NRL forventer at det blir slaktet atskillig større antall rein av god kvalitet i år enn tidligere, det er derfor viktig at Markedsutvalgets generiske markedsarbeid fortsetter på samme nivå som i år. For reindriftnæringens økonomiske bærekraft er det også

behov for at det legges til rette for at reindriftssamenes kunnskap om ivaretagelse av biprodukter av rein og utnyttelsen av disse blir bevart og videreutviklet.

SENTRALE UTFORDRINGER I REINDRIFTEN

Hovedutfordringene i reindriften pr. i dag kan sammenfattes i følgende hovedpunkter:

- Sikring av reinbeitearealene
- Inntektsheving
- Markedssituasjonen for omsetning av reinkjøtt
- Slakte/Mottakssituasjonen for reinkjøtt
- Rovviltsituasjonen
- Arbeidet med den norsk-svenske reinbeitekonvensjon.
- Reintallstilpasning
- Rammevilkår som gir reindriftnæringen mulighet for å oppnå målet om selvstyring og større medinnflytelse.
- Likestilling i reindriften
- Forskning og utvikling
- Generasjonsovergang
- Statlige planretningslinjer kommer på plass så snart som mulig
- Institusjon som kan bidra til å løse reindriftnæringens interne tvister

Sikring av reinbeitearealene

Tilgang til arealer er en forutsetning for at næringen skal kunne fortsette med den nomadiske driftsformen. I flere lover er det nå etablert en rekke nye verktøy som legger til rette for å følge opp nasjonale mål om å sikre det materielle grunnlaget for den samiske reindriften. Reindriften er regulert gjennom reindriftsloven. Loven konstituerer ikke reindriftsretten, men gir en nærmere definisjon av innholdet i disse rettighetene, samt en regulering og styring av utøvelsen. NRL vil fremheve at dette innebærer at reindriftenes rettsstilling ikke er uttømmende regulert gjennom reindriftsloven, men må suppleres med rettigheter ervervet gjennom sedvane, alders tids bruk m.m.

NRL har i flere år uttrykt bekymring over ikke-bærekraftig arealplanlegging, arealdisponering og klimaendringer. Bedre sikring av reinbeitearealer krever langsiktig planlegging hvor også reindriften gis en reell mulighet til deltakelse og medbestemmelse. Dette må vies ekstra oppmerksomhet ved omorganiseringen av forvaltningsmodellen for reindrift.

I dag opplever reindriften et stort press på beitearealene i form av ulike utbygginger og annen ny bruk av våre områder. Effekten av dette kan ofte være påvisbar på flere kilometers avstand fra inngrepet/forstyrrelseskilden. Dette gjør bl.a. at reinen får mindre valgmuligheter med hensyn til beiteplanter. Den tvinges til å beite på mindre verdifulle planter, noe som går utover vekst og kondisjon. Det kan føre til overbeskatning av de viktige lavmattene ved at reinen må kompensere for dårlig beitopptak i barmarksperioden, samt at reindriften blir påført merkostnader som følge av merarbeid. Det store antall av arealinngrep nødvendiggjør kartfesting av de ulike inngrepene innenfor reinbeitedistriktene, blant annet for å kunne vurdere de kumulative konsekvensene de ulike inngrep har hatt og vil få for reindriftnæringen.

Som følge av samfunnsutviklingen er det nødvendig at Reinbeitedistriktene og siidaene får mulighet til å arbeide bedre med arealsaker. Dessverre er det slik at de fleste mangler både kapasitet og kompetanse på dette feltet og det er derfor nødvendig, for et kompetent apparat som kan bistå de enkelte reinbeitedistrikter og siidaandelsinnehaverne i de ulike sakene og kunnskapsoppbygging i og blant reindriftsutøverne. Etter NRL's mening vil Stiftelsen Protect Sápmi kunne påta seg noe av disse oppgavene, og vi ber derfor om at stiftelsen ytes støtte over reindriftsavtalen. Et annet alternativ kan være etablering av kompetansesentre som skal kunne yte hjelp til reineiere i de ulike reinbeiteområder.

NRL er svært bekymret over det økte presset på reindriften arealer og at konflikten mellom arealinteressene øker tilsvarende og at det virker som det mangler verktøy for å sikre en helhetstenkning i arealforvaltningen som sikrer reindriftsinteressene. NRL ønsker derfor å drøfte dette under reindriftsforhandlingene.

Det er ennå uklare forhold om den grenseoverskridende reindrift, som skaper store problemer for vinterbeitesituasjonen for de norske reinbeitedistriktene som er berørt. NRL ber derfor at det også i kommende avtale avsettes midler over reindriftsavtalen til fôring og andre tiltak fra kapittel 1147 post 71.

- Sikre finansiering til Stiftelsen Protect Sápmi
- Fortgang i arbeidet med utarbeidelse av de statlige planretningslinjer
- Støtte til fôring m.m. til norsk reinbeitedistrikter som er avhengig av varig norsk- svensk reinbeitekonvensjon

Reintallstilpasning

Prop. 104 S (2012–2013) ser NRL at representanter i den nye Regjering påpekte at reindriften, som andre næringer, må ta inn over seg at en modernisering av driften ved hjelp av teknologi vil medføre behov for færre hender i næringen. I forbindelse med forhandlingene om reindriftsavtalen for 2012 – 13 ble det opprettet en arbeidsgruppe for å utrede konsekvenser og tiltak i forbindelse med oppfølging av vedtakene om høyeste reintall. Arbeidsgruppen påpekte at dersom det ikke skjer noen strukturelle tilpasninger i næringen, vil det på sikt kunne oppstå en vanskelig situasjon for mange distrikt/siidaer/siidaandeler.

Gruppen konstaterte at det ikke finnes eksisterende ordninger som ville avhjelpe situasjonen til de reineiere som vurderer å avvikle sin næring, og foreslo at det må igangsettes tiltak med karrieresentre, og at det inngås et nærmere samarbeid mellom virkemiddelaktørene om opplæringstiltak, etablereropplæring og tilpassede kurs. NRL vil fortsatt be om at staten etablerer ordninger som er tilpasset de av reinere som må ut av næringen, og at dette må finansieres utenom reindriftsavtalen.

Markedssituasjonen for omsetning av reinkjøtt

Dette framgår i eget vedlegg.

Slakte-/mottakssituasjon.

Slakteristrukturen er ennå ikke akseptabel, dette gjelder spesielt i midt Norge, og NRL vil derfor be om at det kan gis dispensasjon i Forskrift om endring i forskrift om fordeling av tollkvoter for landbruksvarer. For å få langsiktig løsning på slakteproblemet i Nordland kan det være aktuelt med forstudie, for eventuelt å få til et samarbeid med Nortura.

EU's forordning 853/2004 om kjøttkontroll er blitt innført i landet. NRL ber om avklaring på hvilke konsekvenser dette vil ha for reineiernes mulighet for privat slakting og omsetning av reinkjøtt til sluttbruker.

NRL ber Landbruks- og matdepartementet bidra til at reineierne kan levere rein på et viltmottak for å få dyret stemplet og godkjent. Dette er spesielt aktuelt når rein blir avlivet for eksempel i fjellet.

Innspill fra Markedsutvalget for reinkjøtt vedlegges NRL's krav til ny reindriftsavtale.

Rovviltsituasjonen

Dagens rovviltforvaltning baserer seg på Stortingsmelding nr.15 (2003-2004), hvor anbefalingene var at landet skulle deles inn i nye og større forvaltningsregioner uavhengig av fylkes- og kommunegrenser. For å sikre at det nasjonale ansvaret for levedyktige bestander av rovviltartene blir ivaretatt har regjeringen fastsatt minimumstall for årlige ynglinger av hver art i den enkelte region.

Store rovvilttap er en stor belastning for reindriftsnæringen. For at reindriften mange steder skal komme på rett kjøll igjen, må tapsnivået betraktelig ned. Rovvilttap har store konsekvenser på den enkelte siidaandelens lønnsomhet og mulighet for å oppnå optimal produksjon av livdyrflokken.

Rovviltsituasjonen i mange reinbeiteområder er kritisk, og fører til at en del reineiere sliter økonomisk som følge av dette. NRL satte stor lit til at Rovviltforliket, som ble inngått av de ulike partier den 16. juni 2011, ville bidra til bedre rovviltforvaltning, og de vedtatte bestandsmål for enkelte rovviltarter ville overholdes. Dessverre er realitetene noe annet. NRL ser at rovviltbestanden øker for hvert år, og situasjonen for reindriftsnæringen forverres. Derfor krever NRL at Regjeringen setter i gang tiltak for å ta ut rovvilt, og sørge for at rovviltbestanden er i samsvar med de fastsatte bestandsmål slik at tap av tamrein til rovvilt reduseres.

I den sammenheng mener NRL at det er behov for følgende tiltak:

- Stortingets intensjon i rovviltmeldingen og rovviltforliket, samt vedtak om fastsetting av bestandsmål må følges opp.
- Rovviltfrie kalvningsområder.
- Samordning av politikk mellom LMD og MD.
- SNO prioriterer folk fra reindriftsnæringen ved nyansettelse av rovviltkontakter.
- Nulltoleranse for ulv i reinbeiteområder.

NRL vil også etterspørre slutføring av konsultasjoner i forbindelse med Nord-Trøndelagsrapporten.

Likestilling i reindriften

NRL har utarbeidet strategiplan for likestilling i reindriften ut fra Rapporten «Likestilling i reindriften» av 21.10.2011, som tar for seg ulike tiltak for å forbedre likestilling i reindriftsnæringen.

NRL's landsmøtet behandlet saken på siste landsmøte. Strategi plan for likestilling med prioriteringer ligger vedlagt NRL sitt krav.

Lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften

Under forhandlingene om reindriftsavtalen 2012/2013 ble partene enige om å etablere en egen ordning for lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften.

Avtalepartene oppnevnte en bredt sammensatt prosjektgruppe under ledelse av Landbruks- og matdepartementet for utvikling av ordningen. Prosjektgruppa overlevert sin rapport høsten 2012. Arbeidsgruppen foreslår at det etableres pilotprosjekter for å utvikle og prøve ut omsorgs- og læringsbaserte tjenester i reindriften. Pilotprosjektene er ennå ikke igangsatt, og NRL ber at arbeidet fortsetter i kommende avtaleperiode.

Inntektsheving og andre tiltak

For reindriftnæringen er det viktig at næringen greier å følge noenlunde lik inntektsutvikling som i landet for øvrig. Totalregnskapet viser imidlertid at næringen er utakt med andre sammenlignbare næringer. NRL er bekymret på nedgangen i resultatmålene fra årene 2011 til 2012, som viser at vederlaget for arbeid og egenkapital er redusert fra 126,3 mill. kr til 80,5 mill. kr (-45,8 mill. kr). I Totalregnskapet fremkommer det at reduksjonen skyldes nedgang i kjøttinntekter, tilskudd og samlet livdyrverdi samt økning i kostnader. Målt per årsverk reduseres inntekten fra kr 126.560 til kr 85.700 (-kr 40.860) per siidaandel reduseres inntekten fra kr 221.203 til kr 141.957 (-kr 79.246). Denne utviklingen må reverseres for at næringen skal bli selvberende.

For å få positiv inntektsutvikling mener NRL at det er behov for på følgende tiltak:

- Øke reindriftnæringens lønnsomhet
- Sikre kronemessig lik inntektsutvikling som i samfunnet for øvrig.
- Selvstendig rett til tilskudd for sideordnet rekrutteringsandel
- Avgiftsrefusjon på drivstoff og driftsmidler
- Differensiering av produksjonspremie
- Økning av kalvetilskuddet

Strategisk plan for forskning og formidling for 2013-2014

Avtalepartene ble i forbindelse med reindriftsforhandlingene for 2012-2013 enige om at styret for Reindriften Utviklingsfond skal utarbeide en ny strategisk plan for bruk

av forskningsmidler over reindrifftsavtalen. Avtalepartene er enige om at følgende hovedområder skal prioriteres når ny plan utarbeides:

- arealbruk
- rein / dyrerelaterte forhold
- bærekraftig utvikling og institusjonelle endringsprosesser
- drift og produksjon
- samfunnsforhold / sosiokulturelle forhold i næringa

Generasjonsovergang

I Meld. ST. nr. 9 (2011-2012) "Om Landbruks- og matmelding", blir det bl.a. uttrykt at *«inntekt, rekruttering og sosiale ordninger: God rekruttering, et høyt kunnskapsnivå og videreutvikling av kunnskapssystemene er av avgjørende betydning for at landbruks- og matsektoren skal nå de landbrukspolitiske målene. Gode kunnskapssystemer er nødvendige for å fremme konkurranseevne i alle landbrukets verdikjeder og for å sikre en framtidsrettet næring der bærekraftig produksjon vil være i fokus».*

Videre i meldingen står det *«Det er nødvendig med en helhetlig og målrettet politikk for næring, forvaltning, forskning, utdanningssystem, veiledningstjeneste og virkemiddelapparat. En god og formålstjenlig rolle- og ansvarsdeling mellom disse aktørene er viktig for å bedre kompetansen, oppnå effektiv bruk av landbrukets ressurser og sikre god resultatoppnåelse. Samarbeidet med andre næringssektorer skal videreutvikles».*

Det som siteres er overførbart for mange forhold i reindrifften og NRL har hatt fokus på flere av disse utfordringene i lang tid. Det er også noe som vil bli fulgt opp i fremtiden. I forbindelse med årets forhandlinger vil vi igjen ta opp behovet for å få bedre økonomiske ordninger ved overtakelse av siidaandel og ved opprettelse av sideordnet rekrutteringsandel. Slik man oppfatter ordningen i dag, er det ingen eller få fordeler med å opprette en sideordnet rekrutteringsandel. For at ordningen skal fungere etter sin hensikt, må det åpnes for at sideordnet rekrutteringsandel i reindrifftsavtale sammenheng, har de samme rettighetene som ordinære siidaandeler.

NRL forutsetter også at nye siidaandeler har rett til etableringstilskudd i likhet med de som får overdratt en siidaandel, såfremt andelshaver oppfyller de øvrige vilkår for etableringstilskudd.

NRL'S FORHANDLINGSUTVALG KREVER AT FORHANDLINGS- RESULTATET MEDFØRER AT:

Reindrifften skal ha positiv økonomisk inntektsutvikling i avtaleperioden.

- I Bedre sikring av reinbeitearealer
- Økning av inntekter til reindriftnæringen
- Sikre stabile og forutsigbare markedsordninger
- Bedre rammevilkårene for reinbeitedistriktene
kravet ønsker vi å prioritere følgende:
- Sikre finansiering til «Protect Sápmi» som er en felles norsk-svensk kunnskapsstiftelse for ivaretagelse av samiske rettighetshaveres arealinteresser og land- og ressursrettigheter.

NRL mener at en tilstrekkelig inntektsutvikling og målrettet bruk av virkemidlene er nødvendig for å nå de overordnede målene om en bærekraftig reindrift i alle deler av landet, noe det er en bred politisk oppslutning om. Avtalepartene har hatt oppmerksomhet omkring disse spørsmålene de siste årene. Utviklingen i reindriften viser at det er behov for å forsterke tiltakene.

Bærekraftig utvikling

NRL ønsker å utrede muligheter for hvordan gjennomføre eventuelle strukturelle endringer i reindriften som kan gjøre reindriften mer solid. NRL ønsker også å invitere aktuelle departementer med på dette arbeidet. NRL vil i løpet av forhandlingene komme med en skisse som kan danne grunnlag for dette arbeidet.

NRLS KRAV TIL ØKONOMISKE TILTAK

Økonomisk ramme:

Pris på reinkjøtt til primærprodusent/reineiere har hatt en viss oppgang det siste året etter noen år med unaturlig lav pris. Dette er positivt. Prisøkningen er derimot ikke stor nok til å sikre positiv inntektsutviklingen i næringen da næringens driftskostnader og NRL forventer ikke at kjøttprisen vil ha nevneverdig positiv endring i nærmest fremtid, sett i forhold til økning av næringens driftskostnader. Det vil være påkrevd å forbedre eksisterende ordninger over reindriftsavtalen for å få ønsket inntektsutvikling i næringen.

Den økonomiske rammen for avtaleåret 2014/2015 kreves satt til 118,7 mill. kroner

Utviklings - og investeringstiltak:

I forbindelse med bruksreglene må det forventes at distriktene trenger oppgradering av slakte-/skillegjerder og gjerder mellom reinbeitedistrikter og oppgradering av slaktekapasitet i Nordland. Reindriften Utviklingsfond må derfor tilføres tilstrekkelig midler for at prosjektene skal kunne realiseres.

Reindriftens Utviklingsfond:

I forhold til reindriftens behov for utvikling og som et ledd i å bedre lønnsomheten, krever NRL at bevilgning til RUF økes fra 34,1 mill. kroner til 36,1 mill. kroner.

NRL vet at det ligger flere store prosjekter på vent. NRL forutsetter at det i RUF fins tilstrekkelig midler til å realisere de ulike prosjektene.

NRL krever at det over Reindriftens Utviklingsfond avsetter midler til følgende tiltak for 2013/2014:

- 8,0 mill kroner til Reinprogrammet
- 2,0 mill kroner til reindriftssamisk næringsutvikling
- 1,0 mill kroner til kvinnerettede tiltak
- 2,0 mill kroner til fagbrevordningen i reindriften
- 5,0 mill kroner til markedstiltak
- 2,0 mill kroner til stiftelsen Protect Sapmi
- 3.0 mill kroner til grensegjerdet mellom mellom distrikt 9 og distrikt 13

For øvrig kan fondets midler nyttes til:

- SANKS prosjektet «reindriftens hverdag»
- forskning og veiledning
- transport av rein
- støtte ved omfattende tap av rein i ulykker
- gjeterhytter og øvrige reindriftnlegg, herunder gjerder og slakteanlegg
- refusjon av dokumenterte utgifter, til deltagelse på kurs/etterutdanning og lignende for reindriftnøvere
- støtte til tiltak for reindriftnæringen som følge av klimaskapte endringer
- sikring av reindriftnøvere, herunder støtte i forbindelse med distriktenes arbeid med sikring av reindriftnøverarealer
- andre praktiske tiltak innenfor reindriften
- gjennomføring av strukturelle tiltak i reindriften
- andre faglige tiltak til å fremme for reindriften, herunder veiledning og informasjon, kursvirksomhet, beitegranskning, planlegging
- utvikling av binæringer og til formål av generell kulturell betydning for reindriftnøverne
- kompetansegivende kurs/etterutdanning
- tiltak til rekruttering og for å lette generasjonsoverganger
- Kursering i bruk av krumkniv

KOSTNADSSENKEDE OG DIREKTE TILSKUDD

Det kreves 122,2 mill. kroner for avtaleåret 2014/2015 til ulike direkte tilskudd mot 62,4 mill. kroner i reindrifftsavtalen for 2013/2014.

Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Reindrifftsloven forutsetter at det ved etableringen av en sideordnet rekrutteringsandel er fastsatt et høyeste reintall som siidaandelen og den sideordnede rekrutteringsandelen i sum må holde seg innenfor.

På bakgrunn av dette mener NRL fortsatt at siidaandel og sideordnet rekrutteringsandel må likestilles i reindrifftsavtale sammenheng og at det ved opprettelse av sideordnet siidaandel skal ytes etableringstilskudd til siidaandelen uavhengig av alder på den som oppretter sideordnet siidaandel. Målet med ordningen er å sikre rekruttering, og skape trygghet for den sideordnede rekrutteringsandelen.

Videre foreslår NRL at de som kommer inn under ordningen, og som kjøper livdyr skal kunne gis forskudd på kommende års etableringstilskudd til kjøpet. Livdyrkjøpet skal dokumenteres av reindrifftsforvaltningen.

Det avsettes 76 mill. til tilskudd til siidaandeler og tamreinlag.

Distriktstilskudd:

Distriktstilskuddet skal bidra til å gi distriktene og tamreinlagene økonomisk grunnlag for å ivareta sitt ansvar og sine oppgaver med utvikling av reindrifften i en bærekraftig retning. Gjennom lover, forskrifter og regler er distriktet pålagt oppgaver som igjen medfører store kostnader. Distriktene må følge opp arealplaner, kommuneplaner, utarbeide uttalelser til ulike inngrep samt at det er store utgifter til regnskap og revisjon. Reinbeitedistriktene saksmengde har hatt en formidabel økning de siste årene, mens økningen av distriktstilskuddet har ikke hatt samme utvikling. Reinbeitedistriktene har behov for å høyne kompetansen blant distriktets medlemmer for å oppfylle behovet for styrking av administrasjonen i reinbeitedistriktene.

NRL foreslår derfor at fast grunnbeløp økes fra kr. 40 000- til kr. 60 000-

Det avsettes 12,5 millioner til ordningen med distriktstilskudd

Produksjonspremie:

Satsen på produksjonstilskuddet beholdes på 31 prosent. NRL vil be om at taket for tamreinlagene økes til 1,5 mill kroner.

Det avsettes 19,5 mill kroner til ordningene med produksjonspremie.

Særskilt tilskudd til Vest-Finnmark

Kautokeino flyttsamslag hevder at dagens direkte-tilskuddsordninger ikke passer for reindriften i Vest-Finnmark og ønsker derfor en omlegging av tilskuddsordningene i sitt område. NRL ber derfor om at produksjonspremien og kalveslakt tilskuddet avvikles i Vest-Finnmark og at det innføres en ordning hvor det ytes 30 kr i tilskudd per kg kjøtt som er levert til godkjent slakteri.

Det avsettes 21,5 mill kroner til ordningene med produksjonspremie

Kalveslaktetilskudd:

Satsen for tilskuddet økes fra 275 kroner til 300 kroner per kalv. Gjelder ikke for Vest-Finnmark reinbeiteområde

Det avsettes 9,5 mill. kroner til ordningen med kalveslaktetilskudd

Driftstilskudd:

Ordningen videreføres.

Det avsettes 7,5 mill. kroner til ordningen.

Ektefelle-/samboertillegg:

Videreføres.

Det avsettes 2,5 mill kroner til ordningen.

Konfliktforebyggende tiltak:

Tiltaket videreføres. Imidlertid bør de ulike tiltak vurderes svært kritisk i forhold til nytteverdien.

Det avsettes inntil 1,45 mill.kr.

Frakttilskudd:

Dagens ordning med frakttilskudd videreføres

Totalt til ordningen avsettes 3,0 mill.kr

Velferdsordninger (medlemsavgift til Folketrygden):

Videreføres.

Det avsettes 2,6 mill. kr til ordningen

Tidligpensjon i reindriften:

Fjorårets endring av tidligpensjonsordningen videreføres med den endring at den kan benyttes av de som har vært ansatt i Tamreinlagene i minst 10 av de siste årene før de går inn i ordningen.

Det avsettes inntil 2,0 mill.kr.

Avløsning ved svangerskap/fødsel:

Ordningen videreføres.

Det avsettes 1,0 mill til avløsning under svangerskap

Organisasjonstilskudd:

Riksrevisjonen har påpekt at Landbruks- og matdepartementet skal konsultere Sametinget og reindriftnæringen for å sikre at kunnskap om reindriften og den samiske kulturen ivaretas i forvaltning av reindrift. Riksrevisjonen påpeker at Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet, Sametinget og NRL mener at Landbruks- og matdepartementet kan bli bedre i bruken av konsultasjonsavtalen. Riksrevisjonen mener også at departementet bør vurdere om konsultasjonspraksisen mellom departementet, Sametinget og reindriftnæringen kan forbedres, slik at beslutningsgrunnlaget og legitimiteten i departementets styring blir styrket. Konsultasjonspraksisen vil, i tillegg til annen møtevirksomhet, har medført økte kostnader for NRL og vi har flere år hatt underskudd og brukt opp oppsparte midler. For at NRL som organisasjon skal klare å ivareta reineiernes interesser mener vi at organisasjonstilskuddet bør økes.

I tillegg vil NRL også påpeke at generell prisstigning har medført forholdsvis stor økning av bl.a. reise- og oppholdskostnader i forbindelse med diverse møter med myndighetene. NRL vil derfor be om at organisasjonstilskuddet økes til.

Organisasjonstilskuddet økes til 6,5 mill. kroner

Øvrige ordninger som ikke er nevnt spesielt, forutsettes videreført med samme sats som i inneværende avtale.

Saker utenfor reindrifftsavtalens økonomiske virkemidler

Endring av reindrifftsloven

NRL registrerer at regjeringen signaliserer en endring av reindrifftsloven. Det at dette arbeidet settes i gang er noe NRL kan slutte seg til og NRL ser det som selvsagt at regjeringen og NRL blir enig om et opplegg for arbeidet.

Kostnader tilknyttet manglende reinbeitekonvensjon:

NRL krever at alle merkostnader som reieneierne har i tilknytting til at de ikke har tilgang til å bruke sine vinterbeiter på grunn av manglende konvensjon skal dekkes fullt ut. De reelle kostnadene til foring må dekkes. Kostnader for øvrige nødvendige tiltak i denne forbindelsen som transporter, gjerdematerialer samt ekstraordinære kostnader for gjeting og driving må dekkes. Denne ordningen må gjelde inntil ny reinbeitekonvensjon er på plass. Når en ny reinbeitekonvensjon er på plass krever NRL at det opprettes egne finansieringsordninger utenom reindrifftsavtalen for å ta konvensjonen i bruk. Ordningen må omfatte dekning av kostnader til oppføring og etablering av gjerder, anlegg, driftsbygninger, boliger og annen nødvendig infrastruktur samt støtte i forbindelse med transport/flytting til og fra områdene. NRL forventer at kostnadene dekkes utenfor Reindrifftsavtalens ramme.

Avgifter:

I Regjeringens politiske plattform står det regjeringen vil like behandle bønder og reieneiere når det gjelder avgifter på driftsmidler. NRL krever derfor at reindrifftsutøvernes driftsmidler, som snøscooter og ATV, behandles som fulverdige driftsmidler og avgiftsbelastes der etter. NRL forventer og at reindriffts næringens driftsbygninger og -anlegg like behandles med bøndernes driftsbygninger og anlegg når det gjelder formuesbeskatning.

Radioaktivitet

Forskrift om kompensasjon for utgifter, merarbeid og økonomiske tap som reieneiere påføres som følge av tiltak mot radioaktivitet i reinkjøtt bør revideres. Situasjonen har forandret seg noe de senere årene. Det er ikke like markert skille på radioaktivitetsnivå mellom sesongbeitene lengre. Man bør se på om tiltakene fungerer etter sin hensikt.

Satsene for nedforing er ikke justert på mange år, og kostnadene har økt, samtidig som det er færre dyr på foring, som gjør at kostnad pr. rein øker.

Reindriftsforvaltningen har utbetalt foringskompensasjon etter regning, når kostnadene overgår fastsatt sats på kompensasjon.

Tollfritak for reinfør

Grunnet usikre beiteforhold og økt nedbørsaktivitet utover vinteren pga klimatiske forhold, er det nødvendig med tilleggsføring av reinflokken i de mest kritiske periodene. Føringsmedfører ekstra kostnader for næringa. NRL ber derfor om tollfritak på før fra EU.

Endring av forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og islagte vassdrag.

I tillegg til høringen av endringsforslaget sendte Miljøverndepartementet en invitasjon til kommuner som ligger i det distriktpolitiske virkeområde til å søke om å delta i en forsøksordning i perioden 2014-2018 der kommunene kan etablere snøscooterløyper gjennom arealplanlegging etter plan- og bygningsloven. Denne endringen av forvaltningen vil gi kommunene et lokalt selvstyre over motorferdselen i utmark.

Det vil igjen si at det kan opprettes scooterløyper i områder der det bedrives samisk reindrift. Dette vil bli nok et stort inngrep og en ny type inngrep i beiteområdene til rein og bli et forstyrrelsesmoment som vil få store konsekvenser for reindriften.

Innenfor verneområdene, foreslåtte verneområder og nasjonale villreinområder er det en streng regulering av forskriftene. En slik streng regulering bør det også være innenfor tamreinbeiteområdene.

Reindriften har en heller dårlig erfaring med kommunal forvaltning. Dette fordi at reindriftsutøverne ikke er bosatt i alle kommuner eller representert i alle kommunestyre. Reindriften blir derfor lett overkjørt av andre interesser gjennom den lokale forvaltningen.

NRL ber om et møte med Miljøverndepartementet angående denne saken.

Pramming

NRL ønsker en drøfting om fremtidig opplegg for pramming av rein.

Trollheimen

NRL er kjent med at reindriften i Trollheimen har vært underlagt en driftsplan som har vært utfordrende og nærmest umulig å etterleve og at tillatt høyeste reintall er satt lavt i forhold til ressursgrunnet. Videre at leieavtaler av vinterbeiter i Meldal er sagt opp av grunneierne i Iggelfjellet.

NRL er derfor fornøyd med at LMD har satt i gang et arbeid med å sikre og bedre rammebetingelsene for reindriften i Trollheimen.

NRL forventer at dette arbeidet fører til at rammebetingelsene for reindriften forbedres og at det er faglige vurderinger som ligger til grunn for de fremtidige vilkårene for reindriften i området.

NRL ønsker en redegjørelse for hva som er status for dette arbeidet per. i dag og for når arbeidet forventes å være sluttført.

Krav reindrifftsavtale 2013-2014

Fordeling av de ulike postene (mill. kroner)

Post	Benevnelser	Reindrifftsavtale 2013-2014	NRL's krav 2014 – 2015	Differanse
51	Reindrifftsens utviklingsfond	33,1	37,1	4,0
72	Organisasjonstilskudd	6,1	6,5	0,4
75	Direkte tilskudd	67,7	76	8,3
79	Velferdsordninger	2,6	2,6	0
	Sum	109,5	122,2	12,7

Spesifikasjon av post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd (mill kroner):

Benevnelse	Reindrifftsavtale 2013-2014	NRL's krav 2014-2015	Differanse
Distriktstilskudd	10,3	12,5	2,2
Produksjonspremie	29,0	19,5	-9,5
kalveslaktetilskudd	15,4	9,5	-5,9
Særskilt tilskudd Vest-Finnmark	0	21,5	+21,5
Driftstilskudd	7,5	7,5	0
Ektefellestilskudd	2,5	2,5	0
Frakttilskudd	3,0	3,0	0
Sum	67,7	76	8,3

Nils Henrik Sara

Inge Even Danielsen

Torstein Appfjell